

Asia: VN/12528/2019

Lausuntopyyntö osallisuustyöryhmän vammaispalvelulainsäädännön uudistusta koskevista ehdotuksista

Lausunnonantajan tausta

1 Lausunnonantaja on

Järjestö

Mikä

Kuurojen Liitto ry

Työryhmän ehdotukset kokonaisuutena

2. Voidaanko työryhmän ehdotuksilla vahvistaa vammaisten henkilöiden osallisuutta heitä koskevien palveluiden asiakasprosesseissa? (Raportin luku 2, s. 14-47)

Kyllä pääosin

Vapaamuotoiset perustelut

KUUROJEN LIITTO RY LAUSUNTO 12.2.2021

Vammaisten henkilöiden osallisuuden turvaaminen vammaispalveluissa - Osallisuustyöryhmän raportti

Osallisuustyöryhmä toteaa työnsä johdannossa työtä ohjanneen YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen (vammaissopimus) korostavan vammaisten henkilöiden osallisuutta kaikessa heitä koskevassa päätöksenteossa. Pääosin työ on onnistunutta.

Kuurojen Liitto haluaa kuitenkin kiinnittää sosiaali- ja terveysministeriön huomion siihen, millä tavoin vammaissopimuksen kielellisiin oikeuksiin ja kielelliseen saavutettavuuteen liittyviä

periaatteita tulisi vielä täsmentää, jotta viittomakieltä käyttäviä vammaisia henkilöitä ei suljettaisi osallisuuden ulkopuolelle.

Vammaissopimuksen ja viittomakielilain kunnioittamisesta

YK:n vammaissopimuksessa osapuolet sitoutuvat huomioimaan myös artiklassa 2 nimenomaisesti mainitut viitotut kielet, joihin Suomessa käytetyt suomalainen ja suomenruotsalainen viittomakieli kuuluvat. Vammaissopimuksen artiklan 2 laadinnassa on katsottu välttämättömäksi erottaa toisistaan ensinnäkin kielet ja kommunikointikeinot, jotka tarkastelevat ja toteuttavat kielellisiä oikeuksia ja kielellisen saavutettavuuden turvaamista eri lähtökohdista. Toiseksi, kielten osalta ensimmäistä kertaa kansainvälisten sopimusten historiassa kielet ryhmitellään puhuttuihin ja viitottuihin kieliin, jolloin näiden eri viestintäkanavia käyttävien kielten lingvistiset ja pragmaattiset lainalaisuudet tulevat huomioituiksi. Näitä artiklan 2 ilmaisemia erontekoja tulee kunnioittaa myös kansallisessa lainsäädännössä ja sen soveltamisessa johdonmukaisesti.

Kansallisessa lainsäädännössä viittomakielestä säädetään perustuslain 17 § 3 momentissa sekä yleislainsäädännön puolella viittomakielilaissa (359/2015), joka sisältää viranomaisille – myös ministeriöille lainvalmistelijoina – nimenomaisen velvoitteen edistää viittomakieltä käyttävien mahdollisuuksia käyttää omaa kieltään. Velvoite ulottuu myös heikosti toimivien lakien muuttamiseen.

Koska viranomaisten tietoisuus sekä vammaissopimuksesta että viittomakieltä käyttävien kielellisistä oikeuksista on edelleen heikkoa, Kuurojen Liitto pitää välttämättömänä, että kaikissa kielenkäyttöön viittaavissa kohdissa tukeudutaan em. säännösten terminologisiin määritelmiin.

Vammaissopimuksen osalta on kyse myös laaja-alaisesta paradigman muutoksesta, jota mm. tulevilla vammaispalvelulailla on tarkoitus edistää – tämänkään vuoksi laissa tai sen esitöissä ei voida pitäytyä vanhassa terminologiassa tai jättää noudattamatta lakikielelle asetettuja vaatimuksia selkeydestä ja ymmärrettävyydestä, jotka joskus tuovat tekstiin toistoa, jota yleiskielessä usein pyritään välttämään. Esimerkiksi ”kieli ja kulttuuri” sekä ”kielet ja kommunikointikeinot” ovat sanapareja, joita usein on käytettävä tekstin tiiviyydestä tai ns. häiritsevystä toistosta välittämättä, koska vain siten lisätään myös niiden viranomaisten tietoisuutta, jotka eivät lue lakia tai sen esitöitä kannesta kanteen vaan vain tietyiltä osin.

Osallisuustyöryhmä kuvailee osallisuuden eri muotoja yhteiskunnallisen toiminnan eri tasoilla. Yksilötasolla osallisuuden kuvataan ilmenevän mm. mahdollisuutena vaikuttaa yhteisössä (s. 21), ja tässä kontekstissa kyse on yksilöllisten tarpeiden huomioimisesta sosiaalihuoltolain alaan kuuluvissa asioissa kuten vammaispalveluissa. Viittomakieltä käyttävistä henkilöistä suuri osa on kuuroja, joiden äidinkieli on viittomakieli – jota harva palvelutarpeen arviointia tai asiakassuunnitelmaa laativa sosiaalihuollon viranhaltija osaa. Jotta myös viittomakieltä käyttävien kuurojen henkilöiden osallisuuden toteutumiseksi olisi näissä tilanteissa tosiasiallinen mahdollisuus, on viittomakielen käyttö turvattava aukottomasti.

Viittomakielisten osallisuus sote-kokonaisuudessa

Sote-järjestämislaissa (HE 241/2020 vp) valmistelussa on jo edetty myönteiseen suuntaan, sillä lakiesityksessä arvioidaan kielellisiä vaikutuksia myös viittomakielisten osalta. Kuurojen Liitto on xx.2.2021 jättänyt useille valiokunnille ko. lakia koskevan lausunnon, jonka liitämme myös tähän toivoen lisäselvityksen vahvistavan lausuntomme ymmärrettävyyttä laajemmassa kehyksessä.

Lausunnossa todetaan kielellisten oikeuksien tosiasiallisesta toteutumisesta seuraavaa:

”HE järjestämislaiksi 5 §:n PALVELUJEN KIELI 3 momentti on edelleen erittäin ongelmallinen, sillä siinä ehdotetaan: ”palveluja annettaessa [on] mahdollisuuksien mukaan huolehdittava tulkitsemisesta ja tulkin hankkimisesta”. Momentti ei sisällä mainintaa viittomakielestä. Kielellisten oikeuksien toteutumisen kannalta viittomakielen mainitseminen yksinomaan yksityiskohtaisissa perusteluissa ei ole riittävää.

Oikeusministeriön tuore Viittomakielibarometri 2020 selvitti kansalaiskyselyllä, miten kielelliset oikeudet ovat heidän kohdallaan toteutuneet <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162839>, ks. s. 53–54). Tutkimuksen perusteella 87 % viittomakielisten asioimistilanteista on sellaisia, joissa viranomaisen tai julkisen palvelun toimihenkilö ei ole toiminut lainsäädännön edellyttämällä tavalla, ja asiakas joutuu tilaamaan tulkin viranomaisen puolesta. Tämä on vastoin viittomakielilain (359/2015) 3 §:ssä säädettyä, oma-aloitteisia ja aktiivisia toimia edellyttävän viranomaisen edistämisvelvoitetta.

Kuten Kuurojen Liitto on toistuvasti tuonut esiin aiempia sote-esityksiä käsiteltäessä (ja johon myös perustuslakivaliokunta on toistuvasti kiinnittänyt huomiota), lakiviittaus sosiaalihuollon asiakaslain 5 §:n mukaiseen tulkitsemisen järjestämiseen ”mahdollisuuksien mukaan” osoittaa ns. tyhjään ruutuun. Jos tulkkauksen järjestämisen arviointi jää edelleen sattumanvaraisen sosiaali- tai terveyspalvelujen työntekijän harkinnan varaan, riski viittomakielisen kuuron potilaan tai asiakkaan syrjinnästä kasvaa.

Säännöksen rinnalla on samanaikaisesti tulkittava yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 15 §:n velvoitetta vammaiselle henkilölle järjestettävistä kohtuullisista mukautuksista, kuten viittomakielen tulkkauksesta. Saman lain 8 § 2 momentin mukaan kohtuullisten mukautusten epääminen on syrjintää. Lainsäädäntö ei saa mahdollistaa syrjintää, joten esitämme

lisäyksiä HE järjestämislaiksi 5 §:n 3 momenttiin:

(3 mom) Suomalaisen ja suomenruotsalaisen viittomakielen käyttö on huomioitava sekä omakielisen palvelun että tulkkauksen järjestämisessä hyvinvointialueilla. Jos sosiaali- tai terveydenhuollon henkilöstö ei hallitse asiakkaan käyttämää kieltä tai asiakas ei vammaisuuden vuoksi voi tulla

ymmärretyksi, on palveluja annettaessa sen lisäksi, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, huolehdittava tulkkauksen järjestämisestä yhdenvertaisuuslaissa (1325/2014) ja viittomakielilaissa (359/2015) sekä YK:n yleissopimuksessa vammaisten henkilöiden oikeuksista (SopS 26–27/2016) tarkoitetulla tavalla.

Perustelut:

Tehtävä huolehtia omakielisistä palveluista ja järjestää tulkkaus on aiempaan sääntelyyn ja käytäntöihin nähden uusi ja olennaisesti nykytilaa muuttava, joten se tulee ilmaista selkeästi myös pykälätasolla eikä vain järjestämislain 5 § 3 momenttia koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa. Käytännössä lakia soveltavat viranomaiset eivät välttämättä etsi lisätietoa hallituksen esityksestä, mikäli itse pykäläteksti on sisällöltään sama kuin aiemmin – huomio kiinnittyy uusiin, muutettuihin pykäliin, joita on paljon. Viittomakielibarometrin 2020 perusteella voidaan todeta, että viranomaisten tietoisuus viittomakieltä käyttävien oikeudesta saada viittomakielen tulkkausta ja viranomaisen velvollisuudesta järjestää tulkkausta on heikkoa.

Asiallisesti kyse on myös järjestämislain 4 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa mainitusta kielellisestä saavutettavuudesta. HE-luonnoksessa on asianmukaisesti kuvattu kielellisen saavutettavuuden käsitettä, joten 4 §:n ja 5 §:n säännösten on oltava ristiriidattomia. Selvyyden vuoksi ja viranomaisten tietoisuuden lisäämiseksi on tarpeen nostaa myös pykälätasolla esiin YK:n vammaisopimus ja sitä toimeenpanevan yhdenvertaisuuslain sisältämä sääntely sekä viittomakielilaki. Perustuslakivaliokunnan mukaan myös kansainvälisen sopimuksen asiasisältöistä voimaansaattamistapaa käytettäessä tulee laista käydä ilmi sen luonne tietyn kansainvälisen veloitteen voimaansaattamislakina. Tämä toteutetaan pääsääntöisesti ottamalla asiasta nimenomainen maininta johonkin lain pykälään (ks. Valtiosopimusopas). Muutos edellyttää ainakin asiakas- ja potilaslakien tarkistamista tältä osin sekä säännöksiä siitä, miten hyvinvointialueet seuraavat ja arvioivat veloitteen toteutumista.”

Kuten jo edellä tuotiin esiin, viittomakielilain (359/2015) 3 §:ssä säädettyä, oma-aloitteisia ja aktiivisia toimia edellyttävän viranomaisen edistämisveloitetta on noudatettava myös vammaispalvelulain valmistelussa läpileikkaavasti aiheeseen liittyvää uutta terminologiaa käyttäen. Kotimaisten kielten keskus on julkaissut verkkosivuillaan Kielen asemaan liittyvät termit hallinnossamme -sanaston, josta on varmasti apua esimerkiksi käsitteiden äidinkieli ja oma kieli käyttöön liittyvässä pohdinnassa:
https://www.kotus.fi/julkaisut/kielipolitiikkajulkaisut/kielen_asemaan_liittyvat_termit_hallinnossamme_sanasto

YKSITYISKOHTAISIA HUOMIOITA (KIELI, KULTTUURI JA KOMMUNIKOINTIKEINOT)

Osallisuustyöryhmän raportissa huomio kiinnittyy siihen, että jo edellä mainittuja kieltä, kulttuuria ja kommunikointia käytetään vaihtelevasti, mikä heikentää tekstin ymmärrettävyyttä. Onnistumisia toki on, kuten esim.

s. 30 ” Henkilön elämäntilanne käsittäisi kaikki seikat, jotka ovat keskeisessä osassa hänen jokapäiväisessä elämässään. Yksi tällainen seikka on henkilön kielellinen ja kulttuurinen tausta. Vammaisen henkilön osallistumista ja osallisuutta olisi tuettava hänen kielellisen ja kulttuurisen taustan edellyttämällä tavalla. Tällä on merkitystä muun muassa ruotsinkielisten, saamelaiden, viittomakielisten sekä romanitaustaisten vammaisten henkilöiden osallistumisen ja osallisuuden tukemisessa. Huomioon on otettava myös henkilön elinolosuhteet ja sosiaalinen tilanne.”

Muutosehdotukset ja kommentit tulevan lainvalmistelun varalle

s. 15: Vammaisen henkilön osallistumista ja osallisuutta on tuettava hänen etunsa, toimintakykynsä, ikänsä ja elämäntilanteensa edellyttämällä tavalla. Vammaisella henkilöllä on oikeus käyttää hänelle soveltuvaa kommunikointikeinoa ja häntä on tarvittaessa tuettava tiedon saannissa sekä oman mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa.

s. 30: ” Vammaisen henkilön olisi voitava käyttää hänelle soveltuvaa kieltä ja kommunikointikeinoa ja häntä olisi tarvittaessa tuettava tiedon saannissa, oman mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa sekä oman tahdon toteuttamisessa.”

s. 31: Vammaiselle lapselle ja nuorelle olisi järjestettävä mahdollisuus käyttää hänelle soveltuvaa kieltä ja tarvittavia kommunikointikeinoja- ja välineitä, jotka auttavat häntä ilmaisemaan näkemyksensä

muutosehdotus 1: sanan ”soveltuva” sijaan em. kolmessa kohdassa (s. 15, 30 ja 31):

--- oikeus käyttää omaa kieltään tai kommunikointikeinoaan ---

perustelut:

Artiklan 2 viestinnän määritelmässä mainitaan myös kielet, ml. viitotut kielet niitä ei voi sulkea tässä pois.

Nimitystä oma kieli käytetään nykyisessä perustuslaissa kielellisten oikeuksien käsittelyn yhteydessä (2. luku: Perusoikeudet). Luvun 17. pykälä on otsikoitu Oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin, mutta lakitekstissä ei ole oman kielen määritelmää. Koska omasta kielestä puhutaan nimenomaan perusoikeutena, korostuu se, että yksilö voi identifioitua kieleen kenenkään estämättä. Nimityksiä oma kieli ja äidinkieli on käytetty lainsäädännössä samatarkoitteisesti.

Sanan ”soveltuva” käyttö tässä yhteydessä on monitulkintainen ja voi viitata siihen, että arvion kielen tai kommunikointikeinon soveltuvuudesta tekee joku muu kuin vammaisen henkilö itse. Tällainen menettely vaarantaisi sekä itsemääräämisoikeutta että sanan- ja ilmaisunvapautta.

muutosehdotus 2: s. 31 lapsen mahdollisuudesta käyttää kieltä muotoon:

--- järjestettävä mahdollisuus omaksua ja käyttää viittomakieltä taikka yksilöllisen tarpeensa mukaisia kommunikointikeinoja ja -välineitä ---

perustelut:

HE 294/2014 vp viittomakielilainsäädäntö, erityisesti alaluku Lapsen oikeus omaan kieleen, s. 36. HE:n alaluvusta käy selkeästi ilmi, miksi kuurojen ja kuulovammaisten kohdalla tilanne on erityisen vaikea: viittomakieli ei voi siirtyä sukupolvelta toiselle perheissä, joissa käytetään vain puhuttua kieltä. Viittomakielilain 3 §:n mukainen viranomaisen edistämismääräys koskee myös vammaispuhepalvelulakia läpileikkaavasti.

YK:n vammaissopimuksen lukuisat artiklat samoin kuin kansallisella tasolla määritellyt perusoikeudet eivät voi tosiasiallisesti toteutua, jos henkilöllä ei ole lapsena ollut mahdollisuutta omaksua kieltä. Artiklan 2 mukaan kielet jaetaan puhuttuihin ja viitottuihin kieliin. Suomi sopimusvaltiona on sitoutunut toimimaan sopimuksen mukaisesti.

s. 16: ”Sen lisäksi, mitä sosiaalihuoltolain 4 ja 5 §:ssä säädetään asiakkaan ja lapsen edusta, vammaisen lapsen ja nuoren palvelujen toteuttamisessa on otettava huomioon lapsen tai nuoren ikä ja kehitysvaihe, kieli- ja kulttuuritausta sekä kommunikointitapa, mielipide, perhesuhteet ja muut läheiset ihmissuhteet sekä osallisuus ja toimintamahdollisuudet lapsen tai nuoren omassa toimintaympäristössä”

muutosehdotus 3:

- - kieli ja kulttuuritausta sekä kommunikointikeino, - -

perustelu: vammaissopimus artikla 2:n sanamuoto kohdassa viestintä: kommunikointikeino

s. 23: ”pysyvyys on erityisen merkittävää silloin, kun vammaisen henkilö on täysin riippuvainen saamastaan avusta ja tuesta ja kun henkilö ei kommunikoi puheella ja yhteisen vuorovaikutustavan ja luottamuksen löytäminen vie aikaa.”

kommentti 1: Lauseessa jää epäselväksi mitä tarkoitetaan ilmaisulla ”kun henkilö ei kommunikoi puheella”. Kohta tulee selkiyttää vastaamaan vammaissopimuksen artiklassa 2 viestintää koskevia määritelmiä.

s. 29: ”Pykälän 3 momentissa tarkennettaisiin sosiaalihuollon asiakaslain ja sosiaalihuoltolain sääntelyä. Momentin mukaan vammaisen henkilön osallistumista olisi tuettava henkilön edun, toimintakyvyn, iän ja elämäntilanteen edellyttämällä tavalla. Annettava tuki turvaisi yhdenvertaisen osallistumisen asiakasprosessiin vamman tai sairauden aiheuttaman toimintarajoitteen estämättä. Vammaisella henkilöllä olisi oikeus vammaissopimuksen 2 artiklan viestinnän määritelmään perustuen käyttää erilaisia puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja omassa asiassaan.”

muutosehdotus 4:

Vammaisella henkilöllä olisi oikeus vammaissopimuksen 2 artiklan viestinnän määritelmään perustuen käyttää viitottua kieltä tai erilaisia puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointikeinoja omassa asiassaan.

perustelu: artiklan 2 viestinnän määritelmässä mainitaan myös kielet, ml. viitotut kielet niitä ei voi sulkea tässä pois; sanamuoto viitotut kielet tulee vammaissopimuksesta (vrt. viittomakielilaki, joka on osa kansallista lainsäädäntöä)

s. 30: Sosiaalihuollon asiakaslain 5 §:n 3 momentissa säädetään asiakkaan osallistumisen turvaamisesta tilanteissa, joissa asiakkaalla ja henkilöstöllä ei ole yhteistä kieltä tai henkilö ei aisti- tai puhevamman tai muun syyn vuoksi voi tulla ymmärretyksi.

kommentti 2: Kuten lausunnon alkuosasta käy ilmi, Kuurojen Liitto ry paheksuu tapaa, jolla HE 241/2020 sote-järjestämislaissa viittomakielisten kohtelu ehdotetussa 5 §:ssä sivuuttaa viittomakielilain edistämisveloitteen ja YK:n vammaissopimuksen sisältämät veloitteet. Kuurojen Liitto vaatii, että mikäli eduskuntakäsittelyssä ko. 5 §:ään ei tehdä tarvittavia muutoksia tulkkauksen järjestämisen velvoittavuuteen, kyseiset muutokset tehdään tulevaan uuteen vammaispalvelulakiin, jotta viittomakielisellä kuurolla henkilöllä olisi edes palvelutarpeen arvioinnissa yhdenvertainen mahdollisuus ilmaista itseään omalla kielellään tai viranomaisen järjestämän ammattimaisen viittomakielen tulkkauksen välityksellä. Ilman tulkkausta palvelutarpeen arviointi ei ole kielellisesti saavutettavaa.

s. 31: Vammaissopimuksen 3 artikla edellyttää vammaisen lapsen kehittyvien kykyjen ja identiteetin kunnioittamista. Esimerkiksi viittomakielisten henkilöiden osalta tulee ottaa huomioon 30 artiklan turvaama tuki kulttuuri- ja kieli-identiteetin kehittymiseen.

muutosehdotus 5: tekstin koherenssiin liittyen

lause ”Esimerkiksi viittomakielisten henkilöiden osalta tulee ottaa huomioon 30 artiklan turvaama tuki kulttuuri- ja kieli-identiteetin kehittymiseen.” siirrettäisiin seuraavaan kappaleeseen ensimmäisen lauseen jälkeen ja tämän jälkeen alkaisivat kuulemisessa huomioitavien asioiden kuten iän ja kehitysvaiheen käsittely uudessa kappaleessa.

muutettuna koko kappale kuuluisi:

Vammaiselle lapselle ja nuorelle olisi järjestettävä mahdollisuus omaksua ja käyttää viittomakieltä taikka yksilöllisen tarpeensa mukaisia kommunikointikeinoja ja -välineitä, jotka auttavat häntä ilmaisemaan näkemyksensä, sekä avustettava häntä niiden käyttämisessä. Esimerkiksi viittomakielisten henkilöiden osalta tulee ottaa huomioon 30 artiklan turvaama tuki kulttuuri- ja kieli-identiteetin kehittymiseen.

(uusi kappale: Ikä yksin ei ratkaisisi...)

s. 31: Riski on suuri myös silloin, kun lapsella tai nuorella ei ole toimivaa kommunikaatiokeinoja tai palvelujen suunnittelusta tai toteuttamisesta vastaava henkilö ei hallitse lapsen tai nuoren käyttämää kieltä ja kommunikointikeinoja

muutosehdotus 6 (s. 31):

--- toimivaa kieltä tai kommunikointikeinoja –

s. 33–34: Myös lapsen tai nuoren mahdollisuudesta ilmaista itseään on huolehdittava järjestämällä hänelle kommunikaation ja päätöksenteon tukea.

muutosehdotus 7 (s. 33–34):

Myös lapsen tai nuoren mahdollisuudesta ilmaista itseään omalla kielellään tai kommunikointikeinollaan ja -välineillään sekä saada päätöksenteon tukea on huolehdittava.

s. 45: Palvelujen tarve vähenee, jos henkilö saa tietoa itselleen ymmärrettävässä muodossa ja omalla kielellään tai muulla asiakkaalle ymmärrettävällä kommunikaatiokeinolla,

perustelut:

Sanamuoto ”kommunikaatio-” tulee korvata vammaissopimuksen artiklan 2 mukaiseksi käyttäen sanaparia kieli ja kommunikointikeino tai muotoa kommunikointikeino.

s. 47–48: Luku 3 Muita huomioita

kommentti 3: Kuurojen Liitto ry kannattaa työryhmän jäsenten huomioita ja toivoo, että jatkovalmistelussa ne kaikki - erityisesti subjektiivisten oikeuksien oikeusturvakysymykset ja kielellisiin oikeuksiin liittyvät kysymykset - otetaan vakavasti huomioon.

muutosehdotus 8: viittauksen lisääminen kohtaan 8

8. Kuurojen liitto korostaa, että lapsen oikeus viittomakieleen tulee varmistaa sekä silloin, kun kuulevien vanhempien perheessä on kuuro lapsi, että silloin, kun viittomakielisillä vanhemmilla on kuuro tai kuuleva lapsi. Lapsen jääminen ilman äidinkieltä tai puutteellisen kielenkehityksen varaan vaikuttaa lapsen emotionaaliseen, sosiaaliseen, kognitiiviseen sekä älylliseen kehitykseen. (HE 294/2014 vp viittomakielilainsäädäntö, s. 36.)

Lopuksi

Eryteisesti vammaisten lasten ja nuorten osalta on tärkeää, että eri vaihtoehtoja tarvittavan avun ja tuen järjestämiseksi arvioidaan monialaisessa yhteistyössä. Kuurojen Liitto ry on vuosien mittaan tunnistanut viranomaisten tietoisuuden viittomakieleen ja sen käyttöön liittyvistä asioista heikoksi. Tämä tulee ilmi myös uudessa, ensimmäisessä Viittomakielibarometrissa mm. viittomakielen opetusta tarvitsevien perheiden kokemusten osalta.

Tästä syystä pidämme erittäin tarpeellisena, että sote-uudistuksen yhteydessä lisätään myös viranomaisten mahdollisuuksia konsultoida tahoja, jotka eivät ole viranomaisia, mutta jotka olisivat esimerkiksi vammauspesifin tiedon erityisiä asiantuntijoita (joita esimerkiksi puheterapeutit eivät viittomakielten suhteen valitettavasti ole läheskään aina).

Toki henkilöstön osaaminen ja asiantuntemus sekä kielten ja kommunikointikeinojen hallitseminen asiakkaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamiseksi on erittäin tärkeää.

[Lausunto toimitetaan kokonaisuudessaan myös STM kirjaamoon, jotta muutosehdotusten muotoilut erottuisivat tekstistä selkeämmin.]

3. Voidaanko työryhmän ehdotuksilla vahvistaa vammaisten henkilöiden oikeutta yksilöllisiin tarpeisiin perustuviin palveluihin? (s. 14-47)

-

Vapaamuotoiset perustelut

-

1 § 1 momentin 3 kohta

4. Kannatatteko ehdotettua muotoilua, jonka mukaan lain tarkoituksena olisi tukea vammaisen henkilön itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeuden toteutumista? Rauenneessa hallituksen esityksessä käytettiin termiä itsenäinen suoriutuminen itsenäisen elämän sijaan. (s. 14)

-

Vapaamuotoiset perustelut

-

1 § 1 momentin 4 kohta

5. Kannatatteko vammaisen henkilön edun lisäämistä palvelujen turvaamista koskevaan kohtaan? (s. 14)

-

Vapaamuotoiset perustelut

-

1 §:n perustelut

6. Kannatatteko 1 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s. 19-27)

-

Vapaamuotoiset perustelut

-

3 §:n 3 momentti

7. Kannatatteko lisäysehdotusta, jonka mukaan vammaisella henkilöllä olisi oikeus käyttää hänelle soveltuvaa kommunikointikeinoa hänen osallisuutensa ja osallistumisensa tukemiseksi? (s. 15)

-

Vapaamuotoiset perustelut

-

8. Kannatatteko lisäysehdotusta, jonka mukaan vammaista henkilöä olisi tarvittaessa tuettava tiedon saannissa sekä oman mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa? (s. 15)

-

Vapaamuotoiset perustelut

-

3 §:n perustelut

9. Kannatatteko 3 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s.27-32)

-

Vapaamuotoiset perustelut

-

4 § Palvelutarpeen arviointi ja asiakassuunnitelma

10. Työryhmä ei ehdottanut palvelutarpeen arviointia ja asiakassuunnitelmaa koskevaan pykälään muutosta. Oletteko samaa mieltä siitä, että muutosta ei tarvita (s. 15)

-

Vapaamuotoiset perustelut

-

4 §:n perustelut

11. Kannatatteko 4 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s. 32-35).

-

Vapaamuotoiset perustelu

-

5 § 1 momentti

12. Kannatatteko ehdotusta siitä, että vammaisen henkilön palveluja koskevat päätökset olisi tehtävä toistaiseksi voimassa oleviksi tietyin edellytyksin? (s. 16)

-

Vapaamuotoiset perustelut

-

13. Ovatko määräaikaisen päätöksen edellytykset, joiksi ehdotetaan henkilön omaa etua, yksilöllistä tilannetta tai palvelun luonnetta, määritelty tarkoituksenmukaisesti? (s. 16)

-

Vapaamuotoiset perustelut

-

5 § 2 momentti

14. Kannatatteko ehdotusta siitä, että asiakkaan esittämästä avun ja tuen tarpeesta tai palvelun toteuttamistavasta voitaisiin poiketa vain perustellusta syystä, joka olisi kirjattava päätökseen? (s.16)

-

Vapaamuotoiset perustelut

-

5 § 3 ja 4 momentit

15. Kannatatteko vammaisen henkilön perheen ja läheisten tukemista koskevia ehdotuksia? (s. 16)

-

Vapaamuotoiset perustelut

-

16. Kannatatteko 5 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s.35-44)

-

Vapaamuotoiset perustelut

-

36 § Palvelutarpeen arviointi

17. Kannatatteko palvelutarpeen arviointia koskevaan pykälään tehtyjä muutosehdotuksia? (s. 17)

-

Vapaamuotoiset perustelut

-

18. Kannatatteko 36 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s.44-45)

-

Vapaamuotoiset perustelut

-

39 § 1 momentti

19. Kannatatteko ehdotettua lisäystä, jonka mukaan asiakassuunnitelma olisi laadittava yhdessä asiakkaan ja tarvittaessa omaisen, läheisen tai muun asiakkaan edustajan kanssa? (s. 18)

-

Vapaamuotoiset perustelut

-

39 § 2 momentti

20. Kannatatteko ehdotettua lisäystä siitä, että asiakassuunnitelma sisältäisi asiakkaan ja tarvittaessa asiakkaan läheisen ehdotuksen palveluiden tuottamistavasta, jolla voidaan parhaiten vastata asiakkaan tarpeisiin? (s.18)

-

Vapaamuotoiset perustelut

-

21. Kannatatteko ehdotusta, että pykälään lisättäisiin arvio asiakkaan vahvuuksista ja voimavaroista sekä toimintakyvystä? (s.18)

-

Vapaamuotoiset perustelut

-

22. Kannatatteko ehdotettuja lisäyksiä asiakkaan läheisen näkemyksen huomioon ottamisesta asiakassuunnitelmaa laadittaessa? (s. 18)

-

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

-

39 §:n perustelut

23. Kannatatteko 39 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s. 45-46)

-

Vapaamuotoiset perustelut

-

Selin-Grönlund Pirkko
Kuurojen Liitto ry